

Marzena Monika Wojciechowska

Wiedza o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i zapotrzebowanie na informacje z tego zakresu w ocenie studentów WSBiP

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 21, 161-169

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marzena Monika Wojciechowska
SUM WSBiP w Ostrowcu Św.

WIEDZA O FUNKCJONOWANIU UNII EUROPEJSKIEJ I ZAPOTRZEBOWANIE NA INFORMACJE Z TEGO ZAKRESU W OCENIE STUDENTÓW WSBiP

Unia Europejska to skomplikowany organizm, a prawo na którym praktycznie wszystko się w Unii opiera, spisane jest na kilkudziesięciu tysiącach stron. Jako obywatele państwa członkowskiego tego ugrupowania mamy obowiązek poszerzania wiedzy o procesie integracji, strukturach funkcjonujących w Unii Europejskiej, dostosowywania poziomu wiedzy do wysokich wymogów rynku Europy. Niewątpliwie warto wiedzieć więcej o kontynencie, jego geografii, historii... Już nie tylko warto, ale trzeba uczyć się języków obcych. Przede wszystkim jednak należy zdać sobie sprawę z konieczności kształcenia ustawicznego, gdyż bardzo dynamiczne zmiany zachodzące w gospodarce europejskiej i światowej, stawiają przed nami bardzo wysokie wymagania w procesie dostosowywania się do otaczającej rzeczywistości. Tych, którzy widzą swoją przyszłość w Polsce zintegrowanej z Unią Europejską nie powinno to przerażać. Integrację europejską trzeba po prostu rozumieć.

Pomysł zorganizowania studiów europejskich zrodził się w Europie już w czasie tworzenia pierwszych instytucji integrujących. Instytucje te rozrastały się i potrzebowały fachowej kadry administracyjnej i zarządzającej. Studia w pierwszym okresie rozwijały się w dwóch kierunkach:

- 1) pierwszy (popierany przez Amerykanów) miał przede wszystkim dostarczyć encyklopedycznej wiedzy o Europie, były to studia interdyscyplinarne, gdzie obok omawiania prawa i zagadnień gospodarczych, wiele uwagi poświęcano nauce języków, historii, literaturze i sztuce,
- 2) drugi kierunek – zapoczątkowany przez utworzone w College d'Europe w Brugii (którego jedyną filią jest istniejące od 1992 roku Europejskie Kolegium w Natolinie pod Warszawą) – miał charakter zdecydowanie bardziej integracyjny. Skupiano się w nich na zagadnieniach dotyczących prawa (w tym zwłaszcza europejskiego),

administracji i gospodarki europejskiej, a problematykę historii najnowszej i zagadnień społecznych traktowano w sposób uzupełniający.

Studia europejskie (czy nad procesem integracji europejskiej) przechodziły później ewolucję, coraz częściej stając się studiami licencyjnymi lub magisterskimi. Wiele uniwersytetów uruchomiło również studia o profilu politologicznym (w tym znany European University Institute we Florencji).

W Polsce problematyka europeistyczna wzbudziła znaczące zainteresowanie po roku 1989. Wtedy też zaczęła być wykładana *ex cathedra*. Wprawdzie, jak do tej pory, nie akredytowano jeszcze oficjalnie na polskich uczelniach kierunku „europeistyka”, ale kierunek ten, pod różnymi nazwami obecny jest już niemal w każdej liczącej się uczelni państwowej i prywatnej. Liczba polskich uczelni, które oferują „studia europejskie” stale rośnie. Obecnie jest to około 50 państwowych szkół wyższych oraz mniej więcej tyle samo uczelni niepaństwowych we wszystkich województwach. Tematyka ta jest wykładana na wszystkich typach studiów: licencyjnych, magisterskich, podyplomowych oraz doktoranckich w trybie dziennym, zaocznym i wieczorowym. Programy studiów europejskich opracowywane są przez uczelnie samodzielnie, stąd duża różnorodność zakresu tematycznego oferowanego kształcenia. Zazwyczaj ma ono charakter ogólny i obejmuje szeroką wiedzę z zakresu prawa, administracji i gospodarki europejskiej, a także historii procesu integracji. Na niektórych uczelniach studia europejskie mają bardziej specjalistyczny charakter, zależy to oczywiście od profilu szkoły. Kierunki europeistyczne otworzono w zasadzie na wszystkich uniwersytetach, w większości przypadków funkcjonują one jako studia podyplomowe:

- Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu prowadzi studia podyplomowe o specjalnościach : wiedza o Europie i Integracji Europejskiej, administracja europejska w zakresie specjalności do wyboru (administracja publiczna lub zarządzanie projektem Unii Europejskiej), europejska komunikacja społeczna, edukacja europejska jako specjalność na kierunku pedagogika,
- Uniwersytet Gdański, Ośrodek Badań Integracji Europejskiej na kierunku Ekonomia prowadzi studia podyplomowe o specjalności: zaoczne środki pomocowe Unii Europejskiej i zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach Jednolitego Rynku Wewnętrznego; na

studiach magisterskich uzupełniających funkcjonuje specjalność: Rozwój regionalny i fundusze strukturalne UE,

- Uniwersytet Jagielloński na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych w ramach studiów magisterskich prowadzi specjalność: europeistyka, zaś podyplomowo – wiedza o integracji europejskiej; Wydział Prawa i Administracji tegoż uniwersytetu ma w swojej ofercie specjalność: prawo Unii Europejskiej; Wydział zarządzania i Komunikacji Społecznej prowadzi studia podyplomowe z zakresu Zarządzania Organizacjami Sportowymi w kontekście procesów integracji europejskiej,
- Uniwersytet Łódzki na kierunku Socjologia oferuje specjalność: Rozwój Lokalny i Gospodarka Samorządu terytorialnego w procesie integracji Polski z UE; inną ofertę stanowi „Agro-Unia” Wspólna Polityka Rolna, fundusze Wspólnoty Europejskiej, zaś na Wydziale Nauk Geograficznych – Wiedza o regionie i integracji europejskiej,
- Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie Wydział Filozofii i Socjologii proponuje specjalność: filozoficzno-historyczne studia europeistyczne; na Wydziale Prawa i Administracji – zarządzanie projektami europejskimi i prawo UE,
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu na Wydziale Prawa i Administracji zachęca do studiowania prawa podatkowego UE,
- Uniwersytet Warszawski Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych na Wydziale Prawa i Administracji proponuje francuskie i europejskie prawo handlowe,
- Uniwersytet Opolski Wydział Filologiczny posiada w swej ofercie specjalność: europeistyka kulturoznawcza,
- Akademia Ekonomiczna w Krakowie na Wydziale Zarządzania i Marketingu prowadzi studia magisterskie o specjalności: euro-marketing.

Również liczną i bogatą ofertę studiów europejskich przedstawiają uczelnie niepaństwowe, wśród których naturalnie podkreślę macierzystą Wyższą Szkołę Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św. Na Wydziale Politologicznym WSBiP prowadzi specjalność integracja europejska w formie studiów zawodowych dziennych i zaocznych trzyletnich.

Jak wynika z przytoczonych przykładów, wachlarz specjalności kierowany do osób chcących studiować zagadnienia związane z fun-

kecjonowaniem Wspólnoty Europejskiej jest niezmiernie bogaty tematycznie.

Można również studiować (choć niekoniecznie europeistykę) za granicą.

W praktyce największą barierą okazują się jednak koszty studiowania w ośrodkach zagranicznych. Nie każdego stać na zapłacenie wysokiego czesnego. Warto jednak wiedzieć, że rząd polski corocznie funduje stypendia dla najzdolniejszych absolwentów polskich uczelni, pragnących pogłębić swoją wiedzę o Unii Europejskiej na studiach podyplomowych w dwóch renomowanych ośrodkach zagranicznych: Kolegium Europejskim w Brugii (Belgia) oraz Instytucie Europejskim we Florencji.

Założone w 1948 roku w Brugii Kolegium Europejskie jest jednym z najbardziej prestiżowych ośrodków prowadzących badania naukowe w dziedzinie tzw. „europeistyki” oraz oferujących roczne studia podyplomowe dla kandydatów, zarówno państw należących do Unii Europejskiej, jak i krajów kandydujących.

Polska, jako jeden z nielicznych krajów jeszcze ówczesnie kandydujących do UE otrzymała prawo wysyłania swoich obywateli na trzyletnie studia doktoranckie do Instytutu Europejskiego we Florencji, cieszącego się opinią najpoważniejszego (obok Brugii i Natolina) ośrodka akademickiego, prowadzącego badania naukowe nie tylko z zakresu wiedzy o Unii Europejskiej, ale także szerzej rozumianych zagadnień związanych z Europą. Instytut ten oferuje studia na wydziałach: Prawa, Nauk Społecznych i Politycznych, Historii i Cywilizacji oraz Ekonomii.

Na początku każdego roku Urząd Komitetu Integracji Europejskiej przyjmuje dokumenty od polskich kandydatów na studia w obu uczelniach. Szczegóły procesu rekrutacji podawane są zawsze w ogłoszeniach prasowych, Internecie, a także przekazywane są wszystkim uczelniom wyższym. Osoby zakwalifikowane na studia otrzymują rządowe stypendium, które w pełni pokrywa koszty nauki oraz utrzymania.

Jeśli już jest mowa o studiach zagranicznych, nie sposób w tym miejscu nie wspomnieć o programie Erasmus, którego nazwa nawiązuje do imienia Erazma z Rotterdamu. Został powołany w roku 1987 z myślą o propagowaniu i ułatwianiu wymiany studentów między uczelniami krajów Wspólnoty Europejskiej. W 1995 roku Erasmus wszedł w skład

utworzonego wówczas programu wspólnotowego SOCRATES, wspierającego międzynarodową współpracę w sferze edukacji. Stosowana obecnie nazwa SOCRATES-Erasmus ma podkreślić, że Erasmus jest częścią zakrojonego na szerszą skalę programu SOCRATES. Ogólnym celem programu SOCRATES-Erasmus jest podnoszenie poziomu kształcenia i wzmacnianie jego europejskiego wymiaru w szkołach wyższych. W Polsce prawo uczestnictwa w programie Erasmus mają państwowe i prywatne szkoły wyższe wpisane do rejestru Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, kształcące studentów na poziomie licencjackim, inżynierskim, magisterskim, doktoranckim.

Uczelnie uczestniczące w Erasmusie realizować mogą następujące działania:

- wymianę studentów - umożliwianie własnym studentom wyjazdów do partnerskich uczelni w krajach europejskich i przyjmowanie studentów z tych uczelni, w celu zrealizowania przez nich uzgodnionego programu studiów trwającego od 3 miesięcy do 1 roku akademickiego;
- wymianę nauczycieli akademickich - umożliwianie wykładowcom wyjazdów do partnerskich uczelni w krajach Europy i przyjmowanie wykładowców z tych uczelni w celu prowadzenia przez nich zajęć dydaktycznych;
- organizację wymiany studentów i nauczycieli akademickich, np. promocję wymiany, przygotowanie (np. organizacyjne, językowe) wyjeżdżających studentów i wykładowców, opiekę nad studentami przyjeżdżającymi z zagranicy;
- wprowadzanie europejskiego systemu transferu punktów (ECTS) ułatwiającego zaliczenie okresu studiów odbytego w uczelni partnerskiej;
- opracowywanie nowych programów nauczania przy współudziale partnerskich uczelni z krajów Europy w ramach projektów wielostronnych;
- organizację kursów intensywnych - cyklu zajęć dydaktycznych opracowanych i prowadzonych przez międzynarodową grupę wykładowców dla międzynarodowej grupy studentów;
- udział w Sieciach tematycznych Erasmusa.

Aktywny udział polskich uczelni w programie SOCRATES-Erasmus rozpoczął się w roku 1998/99, kiedy to 46 polskich szkół wyższych podpisało kontrakt uczelniany z Komisją Europejską. Do

udziału w programie Erasmus uprawnia tzw. Karta Uczelni Erasmusa, nadawana przez Komisję Europejską. Uczelnia, która nie posiada Karty a zamierza przystąpić do programu, powinna złożyć wniosek o Kartę Uczelni Erasmusa do Komisji Europejskiej. Termin składania wniosków upływa 1 listopada każdego roku. Przyznanie Karty Uczelni Erasmusa upoważnia uczelnie do ubiegania się o fundusze:

- na działania zdecentralizowane: wyjazdy studentów i nauczycieli akademickich - SM, TM, organizację wymiany - OM oraz wprowadzanie systemów punktowych takich jak ECTS; wnioski należy składać do Agencji Narodowej (termin: 15 marca każdego roku);
- na działania scentralizowane: projekty wielostronne dotyczące programów nauczania, programy (kursy) intensywne, sieci tematyczne; wnioski należy składać do Komisji Europejskiej (termin: 1 marca; wstępne wnioski sieci tematycznych: 1 listopada).

W roku 2004/2005 Kartę Uczelni Erasmusa posiadało 2199 uczelni w całej Europie, w tym 187 uczelni polskich.

Oprócz szerokiej gamy studiów europejskich oferowanych przez wyższe uczelnie, mamy również możliwość wzbogacania wiedzy na temat Unii Europejskiej, a głównie na temat jej funduszy strukturalnych oraz pomocowych, podczas licznych kursów, szkoleń czy też seminariów. Przedsięwzięcia tego typu podejmowane są głównie przez organizacje pozarządowe, różnego typu fundacje czy stowarzyszenia. Do najbardziej znanych organizacji zajmujących się doskonaleniem kadr w zakresie przygotowywania i zarządzania projektami Unii Europejskiej oraz doskonaleniem kadr małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wdrażania innowacji należą: Centrum Funduszy Europejskich z siedzibą we Wrocławiu, Biuro Obsługi Inicjatyw Obywatelskich w Łodzi, warszawska Firma Szkoleniowo-Doradcza „Arthur”, firma szkoleniowa Lemtech Consulting w Krakowie, czy wreszcie Stowarzyszenie Inicjatyw Menedżerskich Instytut Biznesu Centrum Edukacji Europejskiej w Warszawie, będący koordynatorem na terenie Europy programu KFE (Konsultant Funduszy Europejskich). Program KFE jest całościową koncepcją edukacyjną w zakresie przygotowania, akredytacji i integracji niezależnych specjalistów od przygotowywania i zarządzania projektami Unii Europejskiej. Warto jednak zauważyć, że szkolenia organizowane przez ww. instytucje i firmy są dość kosztowne, przez co mało przystępne dla szerszych mas,

w tym także dla studentów. Bardzo istotnym staje się więc taki sposób udostępniania i propagowania wiedzy na temat Unii Europejskiej, dzięki któremu przestanie ona być obcym tworem dla całego społeczeństwa.

W polskim modelu edukacji szczególnie brakuje połączenia szkolnego i pozaszkolnego systemu zdobywania kwalifikacji z systemem wstępnego i ustawicznego kształcenia zawodowego oraz funkcjonowania w gospodarce. W tej kwestii pragnę zauważyć cenną inicjatywę Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu, dzięki której zarządzeniem Rektora z dnia 2 kwietnia 2002r. powołano Centrum Integracji Europejskiej. Centrum to pełni rolę naukowo-dydaktyczną, a z jego bogatych zbiorów mogą korzystać zarówno studenci WSBiP, jak i wszyscy ci, którzy interesują się problematyką integracyjną lub poszukują informacji na temat Unii Europejskiej. Jednostka ta gromadzi wydawnictwa zwarte oraz ciągłe, a także druki ulotne, dotyczące Unii Europejskiej, państw wchodzących w jej skład oraz państw starających się o akcesję. Dużą część księgozbioru zajmuje problematyka negocjacyjna Polski z Unią Europejską. Zgromadzony księgozbiór podzielony jest na działy – dokumenty unijne, integracja europejska, prawo Unii, instytucje, polityka rolna, polityka społeczna, polityka finansowa, gospodarka, polityka zagraniczna oraz polityka regionalna.

Wiedza o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz kierunkach w jakich zmierza europejska gospodarka i polityka społeczna oraz edukacyjna jest bardzo istotna dla możliwości konkurowania na rynku europejskim dla wszystkich obywateli – zarówno przedsiębiorców, jak i osób zajmujących się sprawami samorządów terytorialnych, polityków, organizacji pozarządowych itp.

Biorąc pod uwagę najbliższe otoczenie WSBiP, tj. powiat ostrowiecki, można zauważyć potrzebę pogłębiania tej wiedzy w kilku kierunkach.

Nie sposób nie dostrzec, iż w strukturze powiatu ostrowieckiego przeważają użytki rolne (60,18% ogólnej powierzchni). Już sam ten fakt narzuca konieczność kształcenia nowoczesnych menedżerów rolnictwa, których tak bardzo brakuje polskiej wsi.

Z drugiej jednak strony, faktem jest także to, iż bardzo niewielki odsetek młodzieży wiejskiej, zdobywającej wyższe wykształcenie, wraca na wieś. Coraz mniej młodych ludzi pochodzenia wiejskiego decyduje się także na podjęcie studiów wyższych z uwagi na brak środków finansowych. Zasadnym byłoby może w tej sytuacji,

zorganizowanie przy Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości Centrum Szkoleń i Doradztwa Rolniczego. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach działań dotyczących programu wsparcia gospodarstw rolnych po akcesji do Unii Europejskiej, przeznaczyło na projekty polegające na organizacji szkoleń zawodowych dla rolników i innych osób pracujących w rolnictwie lub leśnictwie, z zakresu prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz produkcji rolniczej lub leśnej, pomoc w wysokości 100% kosztów kwalifikowanych, poniesionych w związku z organizacją szkoleń. Z podobną inicjatywą Ministerstwo wystąpiło w kwestii doradztwa rolniczego. Działalność, zarówno publicznych, jak i prywatnych służb doradztwa rolniczego, polegająca na świadczeniu usług doradczych w zakresie korzystania z pomocy w ramach Wspólnej Polityki Rolnej oraz towarzyszącym jej instrumentów oraz polityki strukturalnej, ma być refundowana także w wysokości 100% kosztów kwalifikowanych. Przy współpracy z lokalnym samorządem, nasza Szkoła miałaby duże szanse stania się poważnym ośrodkiem szkoleniowym tego typu.

W naszym regionie brakuje firm, instytucji prowadzących szkolenia z zakresu korzystania z funduszy strukturalnych. O ile działania Centrum Doradztwa Rolniczego cieszyłyby się uznaniem i popularnością, można by uruchomić wiele innych szkoleń, już nie koniecznie z zakresu rolnictwa. Dużym zainteresowaniem cieszyłyby się z pewnością szkolenia dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jako największego pod względem zasobności finansowej funduszu strukturalnego Unii Europejskiej. Jego wsparcie może odbywać się w ramach następujących obszarów:

- inicjatyw na rzecz rozwoju regionalnego,
- inwestycji produkcyjnych polepszających warunki zatrudnienia,
- rozwoju infrastruktury,
- rozwoju turystyki i inwestycji w dziedzinie kultury,
- inwestycji w zakresie ochrony środowiska,
- inwestycji w sferę badawczo-rozwojową oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Godnym propagowania jest także Europejski Fundusz Społeczny, który wspiera przedsięwzięcia przeciwdziałające bezrobociu oraz projekty rozwoju zasobów ludzkich, zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz równości kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Obszary objęte tym Funduszem dotyczą aktywnej polityki rynku pracy, przeciwdziałania

wykluczeniu społecznemu, kształcenia ustawicznego, doskonalenia kadr gospodarki oraz rozwoju przedsiębiorczości a także zwiększenia dostępu i uczestnictwa kobiet na rynku pracy.

Bez względu na ewentualną działalność Centrum Szkoleń, Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości mogłaby poszerzyć swoją ofertę programową o kolejne specjalności na kierunku Politologicznym i Ekonomicznym. Bez wątpienia pilną potrzebą jest kształcenie fachowych kadr dla samorządów terytorialnych funkcjonujących w warunkach Unii Europejskiej. Stąd być może wskazanym byłoby uruchomienie specjalności europejska administracja samorządowa i rządowa. Ponadto, z pewnością mile widzianymi przez studentów specjalnościami byłyby: organizacja oraz zarządzanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami w procesie integracji z Unią Europejską, czy finanse i bankowość Unii Europejskiej, a wracając do dziedziny rolniczej – agrobiznes i unijna restrukturyzacja rolnictwa, ekonomika integracji europejskiej.

Istnieje mnóstwo dziedzin, w których nie tylko nasz region, ale cały kraj, potrzebuje doskonałych fachowców. Wyłącznie drogą wąskiej specjalizacji w kształceniu przyszłych kadr zarządczych jesteśmy w stanie godnie konkurować z pracownikami innych państw członkowskich Europy, tym bardziej iż prognozy rynku pracy Unii Europejskiej wskazują dalszy wzrost zapotrzebowania na zawody wymagające specjalistycznych kwalifikacji.

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości posiada znakomitą kadrę profesorską, która dzięki swojemu wielkiemu zaangażowaniu w przekazywaniu nam - studentom swojej wiedzy, zarówno podczas wykładów, jak i w publikacjach naukowych, jest w stanie wykształcić młode doskonale przygotowane kadry, które będą godnie nosić miano obywateli Europy.